

ἦν τὴν βοηθεῖ εἰς τὴν τοποθεσίαν τῶν ἀνθέων)

Ἡθέλατε νὰ τὴν μάθετε αὐτήν;

Οὐρανία.—Ὅχι.

Εὐτύχιος.—Πολὺ καλὰ.

Οὐρανία.—Μὰ τὴν γνωρίζω;

Εὐτύχιος.—Πολύ... Μὰ καστάνη, ὡρὰ, μὲ μαῦρα μάτια, ἔξυπνη, ἀγαθὴ, ὥραία...

Οὐρανία.—Μᾶλλον κοντὴ;

Εὐτύχιος.—Μᾶλλον ἀψηλὰ.

Οὐρανία.—Δὲν γνωρίζω καμμιά τέτοια.

Εὐτύχιος.—Θὰ τὴν μάθετε... μὲ τὸν κακρό. Μήπως θέλετε νὰλλάξομαι ὁμιλία;

Οὐρανία.—(μειδιᾷ). Τὴν ἀγαπᾷτε πολὺ;

Εὐτύχιος.—Πολύ... πάρα πολὺ. ὅπως εἶναι δυνατόν.

Οὐρανία.—Τῆς τὸ εἶπατε ποτέ;

Εὐτύχιος.—Ὅχι.

Οὐρανία.—Νὰ ἔνα ὄνειρο ποὺ δὲν θὰ θέλετε νὰ πραγματοποιηθῇ ποτέ.

ΕΞ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΝ

Ἡ γυνὴ ἐν τῇ τέχνῃ.

Ὁ τεχνίτης καὶ ἰδιαιτέρως ὁ ζωγράφος δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἀπλούς παρατηρητὴς τῆς φύσεως. ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρως νὰ παθάνεται καὶ νὰ παθάνεται ἰσχυρῶς ὑπ' αὐτῆς· τὸ καθαρῶς ἀνθρωπιστικόν, οὕτως εἰπεῖν, στοιχεῖον ἔχει μεγάλην σημασίαν ἐν τῇ τέχνῃ καὶ ἀληθῶς τεχνίτης δύναται νὰ ὀνομασθῇ μόνον ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἐπιτρέπει νὰ δοκιμάσῃ τὰς συγκινήσεις τῆς ζωῆς, ν' ἀντιληφθῇ δηλαδὴ τὸ ἠθικόν μέρος ἐκείνου τὸ ὁποῖον βλέπει.

Ἡ γυνὴ βεβαίως δὲν ἀντιλαμβάνεται καὶ δὲν αἰσθάνεται κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ ἀπαράλλακτον τρόπον ὅπως καὶ ὁ ἀνὴρ· εἰς ἄλλα ὀλιγώτερον, εἰς ἄλλα ὅμως πολὺ βαθύτερον τοῦ ἀνδρὸς δύναται νὰ εἰσδύσῃ· καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐν τῇ τέχνῃ θὰ εἶναι πάντοτε τοσοῦτον σπουδαιότερον ὅσον ἰδιαιτέρον εἶναι τὸ στοιχεῖον τὸ ὁποῖον προσθέτει εἰς αὐτήν. Διὰ νὰ νοήσωμεν καὶ προπάντων διὰ νὰ μεταδώσωμεν καὶ εἰς ἄλλους οἰκονομῶντες ἐντύπωνσιν πρέπει ἐν πρώτοις νὰ τὴν ἔχωμεν δοκιμάσῃ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, ἢ τοῦλάχιστον νὰ τὴν ἔχωμεν προσαισθανθῇ.

Αἱ γυναῖκες ἐπομένως—καὶ ὑπάρχουν τοιαῦται—αἵτινες ἀπαρνοῦνται πάσας τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς φυσικὰς ὑποχρεώσεις τοῦ φύλου των, διὰ νὰ ἐπιδοθῶσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν λατρείαν τῆς Τέχνης, εὐρίσκονται ἐν πληρεστάτῃ πλάνῃ. Πρέπει νὰ ὑπάρχῃ, λέγει ἡ κ. Βρετὸν, τῆς ὁποίας συνοψίζομεν τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἰδέας, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας πάσης κορασίδος ἡ ἐλπίς τοῦ κοινοῦ μέλλοντος· δύο ὑπάρξεις, ἡ ὁποία ἐξιδανικεῖ πᾶν πρᾶγμα, καὶ ἡ μητρικὴ τρυφερότης ἡ ὁποία ἀρχίζει μὲ τὴν πρώτην κούκλαν, εἶναι

τὸ ἐνστιγματικώτερον αἶσθημα τῆς γυναικὸς· δὲν φοῖσσει μυστηριωδῶς, πολὺ πρὶν τῆς ἰδέας τοῦ ἔρωτος, εἰς τὸ παρθενικώτερον ὄνειρόν της;

Πραγματικῶς ὁ ἔρως εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς τῆς καὶ ἡ μητρότης ὁ σκοπὸς τοῦ ἔρωτός της. Ἡ φύσις γνωρίζει τί κάμνει ὅταν περιβάλλῃ τὴν κόρην μὲ ὅλην τὴν καλλονὴν τῆς καὶ τὰ θελγητρὰ τῆς εἰς τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ εὐρίσκεται ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ δυνάμει· ἐξῆνθαι ὅλην αὐτῆς τὴν δροσερότητα διὰ νὰ προκαλέσῃ τὸ φίλημα τοῦ ζωογονοῦ· ἐξογκώνει τὸ στήθος αὐτῆς διότι τὸ θρεπτικὸν γάλα θὰ ρεύσῃ ἐκεῖθεν μίαν ἡμέραν ἐντὸς μικροῦ ἀνορέστου στόματος· περιβάλλει τὴν νεότητά της μὲ ποιητικώτερα ἐνοράματα διὰ νὰ τὰ διηγῇται καὶ τὰ ψαλλῇ κατόπιν εἰς τὸ χαριτωμένον νήπιον, ποὺ θὰ κοιμίζῃ ἐπὶ τῶν γονάτων της. Τότε καὶ αἱ ἀθωότεραι φιλαρέσκειαι θὰ λησμονηθῶσι, διότι ὁ σκοπὸς πλέον ἐπετεύχθη, καὶ τὰ μαργαριτάρια περιδέραια, ποὺ τόσον ἡγάπα, θάντικατασταθῶσι ὑπὸ δύο μικρῶν βραχιόνων ἐν τῇ περιπτύξει τῆς πρώτης θωπείας. Ἡ μητρότης εἶναι ἡ ὥραιότερα καὶ ὑγιειντέρα δόξα τῆς γυναικὸς, εἶναι τὸ ὄνειρον τοῦ ἔρωτος ἐνσαρκούμενον, εἶναι ἡ ἀκένωτος χρυσόπηγὴ, ὅπου ἡ γυναικεῖα Τέχνη θὰ ἀντλή διαπαντός τὰς καθαρώτερας τῆς ἐμπνεύσεις.

Βεβαίως καὶ τὰ λογικώτερα ὄνειρα τῆς γυναικὸς πολλάκις δὲν πραγματοποιοῦνται καὶ ἡ ἀπογοήτευσις δηλητηριάζει ὅχι μίαν καρδίαν τρυφεράν. Ἀλλὰ καὶ τότε πάλιν ἡ Τέχνη, ἀγνὴ καὶ παρήγορος, προσκομίζει τὴν ἡδυτέραν μερίδα τοῦ ἰδανικοῦ βαλσχαμοῦ εἰς τὴν ἀπηλπισμένην, ποὺ βλέπει ἀπορριπόμενα τὰ προσφιλέστερά της ὄνειρα.

Προπάντων διὰ τὰς καλλιτέχνιδας, τὰς ὁποίας δὲν ἠνύνησεν ἡ πενιχρὰ τύχη, ἡ Τέχνη ἀποβαίνει μοναδικὸν στήριγμα καὶ μέσον νὰ ἐπαρκῶσι τιμίως εἰς ζωάκειαν. Διότι αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ὕλικου βίου ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν αὐξάνουσι, καὶ αἱ ἀπολαυαὶ τῆς γυναικὸς, εἰς πάσας τὰς βιοτεχνίας καὶ οἰασθή-ποτε ἄλλας θέσεις, κατὰ τὸ ἥμισυ μικρότεροι τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὸ αὐτὸ ποσὸν ἐργασίας, καθιστῶσι τὴν θέσιν αὐτῆς θλιβεράν καὶ ἐπικίνδυνον. Πόση ἀνταρξία δύναται νὰ ἐπέλθῃ διὰ τῆς ἐπιτηδεύσεως τῆς ζωγραφικῆς αἵφνης, ἡ ὁποία κατ' οὐδὲν ἄλλως τε παραβιάζει τὴν ἐξάσκησιν τῶν οὐκῶν ἢ μητρικῶν καθηκόντων τῆς γυναικὸς καὶ ἐν γένει τῶν διαφύρων αὐτῆς οἰκογενειακῶν ὑποχρεώσεων;

Κανεὶς βεβαίως σήμερον πλέον δὲν ἀρνεῖται ὅτι ἡ γυνὴ δύναται νὰ αἰσθάνεται, νὰ γαπῇ, νὰ φροσιώνεται, καὶ νὰ θυσιάζεται ἀκόμη. Ἀλλὰ τοσάκις ἔχουν παραστήσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν, ὥς τὴν δύναμιν αἵφνης τοῦ νὰ ἐγείρῃ τις ἐκατὸν χιλιόγραμμα διὰ τεταμένον βραχίονος, ὥστε κατήντησεν ἐπὶ τέλους νὰ θεωρῇ ἐκυτὴν ἀνίκανον νὰ φαντασθῇ ἔργον, ἀληθινόν καὶ ἀντάξιον αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος. Ἐνεκα τοῦτου δυσπιστεῖ πρὸς τὸν ἴδιον ἐκυτὸν της, καὶ καλὸν

ἐν τῇ Τέχνῃ θεωρεῖ μόνον ὅ,τι ἔκαμαν πρὸ αὐτῆς οἱ καλλιτέχναι τοῦ ἐτέρου φύλου. Καὶ ὅμως ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ μοιραῖος νόμος, καθ' ὃν, δεδομένου ὅτι τὸ ἀνθρώπινον εἶδος εἶναι τὸ ἀριστοῦργημα τῆς δημιουργίας, πρέπει τὸ θῆλυ νὰ εἶναι ὑποδεέστερον τοῦ ἄρρενος;

Ἡ μόνη διαφορὰ ἧτις ὑφίσταται σήμερον ὑπὸ τὰς ἀμοιβαίας συνθήκας τῆς ὑπάρξεως ἀμφοτέρων, ἔγκειται εἰς τὴν ἡμελημένην ἀνατροφὴν τῆς γυναικὸς· ἐνεκα τῆς ὁποίας πολὺ ἀπέχει ἀκόμη αὕτη τῆς ἀναπτύξεως, τῆς ὁποίας εἶναι ἐπιδεκτικὴ καὶ τὴν ὁποίαν βεβαίως ἐπιφυλάσσει εἰς αὐτὴν τὸ μέλλον.

Οἱ ἄνδρες κρίνουν συνήθως τὰς γυναικας ἀπὸ ἐκείνας τὰς ὁποίας εὐκολώτερον δύνανται νὰ πλησιάσῃ καὶ αἰτίνες δὲν εἶναι βεβαίως οὔτε αἱ πνευματωδέστεραι οὔτε αἱ σοβαρώτεραι· ἢ καὶ ἀπὸ τὰς γυναικας τοῦ κόσμου αἱ ὁποῖαι τὴν ἡμέραν ἀνταλλάσσουν τὰς ἐπισκέψεις καὶ τὴν νύκτα διαλάμπουσιν ἐν ταῖς αἰθούσαις. Καὶ τὸ μεγαλύτερον πταίσμα εἶναι ἐκείνων, οἷτινες, ἀπὸ κακὴν συνήθειαν, δὲν λαμβάνουσι ποτὲ τὴν γυναικα ἐπὶ τὸ σοβαρώτερον. Κατόπιν π.χ. ἐνὸς γεύματος, θάκουσете τοὺς ἄνδρας, σοφοὺς, ἐπιστήμονας, λογίους, καλλιτέχνας, ἀποσυρομένους εἰς τὸ καπνιστήριον, νῆαναινῶσι τὰ ζωηρότερου ἐνδιαφέροντος ζητήματα. Θὰ συζητῶσι μὲ θέρμη, καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ἰδεῶν θὰ παρουσιάσῃ εἰς ἕκαστον μίαν νέαν ἄποψιν ἐπὶ σημείων ὅπως διόλου ἀπροόπτων. Αἰφνης ἀνοίγεται ἡ θύρα τὴν ὁποίαν θὰ διαβῶσι διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου εὐρίσκονται αἱ κυρίαι. Τετέλεσται· δὲν ἔχει ἐδῶ τὸν τόπον τῆς πλέον ἡ ἐνδιαφέροντα συζήτησης, αἱ νέαι βλέψεις ἐπὶ τῶν κοινωνιολογικῶν θεωριῶν, τῶν τελευταίων ἐπιστημονικῶν κατακτῆσεων, τῶν καινοτρόπων ἀντιλήψεων τῆς τέχνης. Μὲ τὸ μειδιάμα ἐπὶ τῶν χειλέων, οἱ τῶσον πρὸ μικροῦ σοβαροὶ ἄνδρες, ἀναζητῶσι τὰς μᾶλλον τετριμμένας καὶ ἀπ' αἰῶνων ἀπηρχαιωμένας φιλοφρονήσεις, τὰς αὐτὰς ἐπιπολαίους μηδαιμνότητες, τὰς ὁποίας κρίνουν μόνως προσιτὰς διὰ τὸ πνεῦμα τῆς γυναικὸς. Οὐδῶς μετὰ ταῦτα πρέπει νὰ φανῇ παρὰδοξον ἂν ἡ γυνὴ ἀδυνατῇ νὰ ἐπεκτείνῃ τὸν κύκλον τῶν νοητικῶν αὐτῆς δυνάμεων ἐπαισθητῶς, ἂν καὶ ἥδη εἶναι προφανὴς ποῖα τις πρὸοδος κατὰ τὰ τεκνυαία ταῦτα ἔτη, τὴν ὁποίαν βεβαίως θὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ περισσότερα προσεχῶς.

Ὅχι, πρὸ πολλοῦ ἀκόμη ἡ συγγραφεὺς γυνὴ ἐκρίνετο μετὰ συγκαταβατικῶν μειδιήματων ἐπεικειάς καὶ ὅχι σπανίως συστηματικῆς κακῆς θελήσεως τὴν ἀπεκάλουν ἀπλούστατα «σχολαστικὴν»· εἰς τὴν προσωποποιῶν ὅμως αὐτὴν ἀπῆντησαν θριαμβευτικῶς πλεῖσται μεγαλοφυῖαι πράγματι γυναικεῖαι ἐν τοῖς γράμμασιν, ἀποδείξαντα ὅτι μία γυνὴ δύναται κάλλιστα νὰ ἔχῃ μεγάλαν καὶ ὑψηλὰς ἰδέας καὶ νὰ τὰς γράφῃ χωρὶς νὰ κινδυνεύῃ νὰ καταλεχθῇ μεταξὺ τῶν «σοφῶν γυναικῶν» τοῦ Μολιέρου.

Βεβαίως ἡ μεγαλύτερα αὕτη ἐπίδοσις τῆς γυναικὸς εἰς τὴν δημιουργικὴν φιλολογίαν, παρὰ εἰς τὰς ἄλλας καλὰς τέχνας ἐξηγεῖται ἀφ' ἑαυτῆς· ὅλαι αἱ γυναῖκες μανθάνουσι νὰ γράψωσι καὶ ὅλαι δύνανται, ὅταν θελήσωσι, νὰ μελετήσωσι τοὺς ἐνδόξους συγγραφεῖς, νὰκολουθήσωσι τὰς παραδόσεις αὐτῶν ἢ ἐκείνων τῶν καθηγητῶν, καὶ νὰ συμπληρώσωσιν οὕτως τὴν μόρφωσίν των, ὑφ' ἣν ἔννοιαν τὴν ἀντιλαμβάνονται· ἡ γραφὴ εἶναι ἐργασίον τὸ ὁποῖον ἔχουσι πᾶσαι εἰς τὴν διαθέσιν των, καὶ ὅσαι ἐξ αὐτῶν δύνανται νὰ βλέπωσι, νὰ παρατηρῶσι καὶ νὰ δοκιμαζώσιν, θὰ δυνήθωσι καὶ νὰ γράψωσι. Ὅταν ὑπ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα καταστῇ προσιτὴ εἰς αὐτὰς καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ μόρφωσις, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ πραγματοποιήσων καὶ διὰ τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς, πᾶν ὅ,τι δύναται τις νὰ προσδοκῇ ἐξ ἐκείνων αἰτίνες βλέπουσι, παρατηροῦσι καὶ δοκιμαζοῦσι.

Οὐδέποτε τῆς γυναικὸς ἡ παιδείσις θὰ εἶναι τελεία, ἐφ' ὅσον μάλιστα αὕτη ἀποβλέπει πρὸς ἕν οἶον· δῆποτε ἐπάγγελμα βιοποριστικῶν συνήθως. Πάντοτε θὰ ὑπάρχουν ἀρεταί, αἰτίνες ἀποθαρρυνόμεναι ἀπὸ τὰς ἀνυπερβλήτους δυσκολίας τῆς ἐπιστήμης, θὰ περιορίζωνται τοῦλάχιστον νὰ χρησιμοποιῶσι τὰ μαθήματα τῆς σχεδιογραφίας καὶ τοῦ χρωματισμοῦ, διὰ νὰ προσδίδωσι εἰς τὰ κεντήματά των, εἰς τὴν ἁρμονίαν τῆς τουαλέττας των ἀκόμη, ἕνα κατ' ἐξ ἑαυτῶν τῆς χυδαίотροπίας καὶ τῆς ἀκαλαισθησίας τῶν ἀμαθῶν.

Ἐνῶ ἐκεῖναι, αἰτίνες εἶναι ἰσχυρότερον πεποικισμένα, ὅταν θὰ ἔχωσιν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἑαυτῶν των, ὅταν θὰ πεισθῶσιν ὅτι ἐκεῖνο ποῦ κοιμᾶται εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας των ἀξίζει νὰ λεχθῇ· ὅτι ἐκεῖνο ποῦ θὰ δημιουργήσων θὰ προσθήσῃ εἰς τὴν τέχνην τοῦ αἰῶνος των καὶ τῆς πατρίδος των μίαν ἰδιαζούσης πρωτοτυπίαν νόταν, τότε τίς οἶδε τί δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὸ γλυκὺ αὐτὸ καὶ λεπτοφυές, πλήρες ὅμως ζωτικότητος καὶ ἐνθουσιῶδες ὄν, τὸ ὁποῖον, παρ' ὅλην τὴν δῆθεν ὑποδεεστέραν του σύστασιν, φρίσσει ὅμως καὶ ἐξ ὀλοκλήρου δονεῖται καὶ πάλλεται εἰς πᾶσαν ἐκφανσιν τῆς φυσικῆς καὶ ἡθικῆς καλλονῆς τῶν πραγμάτων!

Γ.

H. ARDEL

ΚΑΡΔΙΑ ΣΚΕΠΤΙΚΙΣΤΟΥ

(*Ιδε σελ. 86).

— Ναι, κύριε, χθὲς τὸ πρῶν μάλιστα, μετὰ τὸ πρῶτον τραῖνο.

Ὁ Ροβέρτος, μετὰ κίνημα μηχανικὸν ἔφερε τὴν χεῖρα του ἐπὶ τοῦ μετώπου, μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι δὲν ἐνδοίε τὰ λόγια τοῦ ἄκουε.